חודש חשוון – חלמונית זעירה

שיר ורד shir20@gmail.com

———————————

תקציר: חלמונית זעירה *Sternbergia colchiciflora* הינה אחותה הקטנה של **חלמונית גדולה** המוכרת לרוב חובבי הצמחים. היא צנועה ואינה בולטת בנוף הסתיו, ואיתורה במועד הפריחה הוא אתגר לחובבי הצמחים.
==========

חלמונית זעירה כשמה כן היא, עלי העטיף שלה צהובים וקטנים, אורכם 2- 3 ס"מ ורוחבם כ-5 מ"מ, גם העלים שלה צרים ורוחבם 2 עד 4 מ"מ, אך לרוב ניתן לראות אותם רק לקראת סיום הפריחה או אף לאחריה.
תקופת הפריחה שלה קצרה ובדרך כלל נמשכת כשבועיים או פחות בכל אחד מאתרי הפריחה שלה, עיקר תקופת פריחתה היא בשבוע האחרון של אוקטובר ובשבועיים הראשונים של נובמבר.
בניגוד ל**חלמונית גדולה** הפורחת בעיקר באזורי הספר של ארץ-ישראל, **חלמונית זעירה** פורחת באזורים הים תיכוניים ובמקרים רבים בבית גידול של אדמות כבדות, רוב האוכלוסיות שלה נמצאות בצפון הארץ בחרמון בגולן ובגליל אך ניתן למוצאה באתרים בודדים גם באזורים כרמל, שרון, הרי יהודה והשומרון.
חלמונית זעירה פורחת בדרך כלל בריכוזים קטנים (עשרות מטרים רבועים) וצפופים, אך בשנים מסוימות חלק מהאוכלוסיות שלה לא מוציאות כלל פרחים מעל גבי הקרקע או מוציאות פרחים בודדים. כך למשל האוכלוסיה בגבעת עדה, הוציאה מאות פרחיה בסתיו תשע"ג, פרחים בודדים בסתיו תשע"ד ולפי המצב עד כה, צפויה להוציא מאות פרחים השנה (תשע"ה). לפי המתועד בספרות, בשנים בהם לא יוצאים פרחים מעל פני האדמה, ישנה פריחה תת-קרקעית עם האבקה עצמית היוצרת פירות פוריים. יתכן שהטריגר ליציאת הפרחים מעל פני הקרקע הוא ירידה של כמות גשם מספיקה כשבוע עד שבועיים לפני מועד הפריחה.
תופעה מעניינת נוספת בפרחי **חלמונית זעירה** היא שאורכם של עלי העטיף בפרח איננו אחיד, וכך ניתן למצוא פרחים שבהם עלה עטיף אחד כפול באורכו מאשר עלה העטיף שנמצא ממולו. אורכם השונה של עלי העטיף שובר את הצורה הסימטרית הנפוצה בצמחים

רבים כולל במרבית בני משפחת הנרקיסיים אליה שייכת ה**חלמונית** (ראו תמונות 2,1).

תמונות 2,1. פרחים של חלמונית זעירה. שימו לב לאורך השונה של עלי הכותרת. צילם: שיר ורד ©

את החלמונית הזעירה ניתן למצוא באתרים רבים וביניהם: אחו נוב, שמורת יהודיה ושמורת אחילוף החורן בגולן, בשביל המוליך למערת פער בגליל העליון, בשמורת הר כור ומצפון לצומת גולני בגליל התחתון, בקרבת מנצור אל-עקב ברמת הנדיב ובגן המשחקים במרכז גבעת עדה. תמונות 4,3 מציגות חלמוניות זעירות אשר צולמו החודש בגבעת עדה.

תמונות 4.3. חלמונית זעירה בגבעת עדה.22.10.2014. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: ורד, ש. 2014. צמח החודש: חשוון תשע"ה – חלמונית זעירה, כתב-עת "כלנית" מספר 1.
https://www.kalanit.org.il/?p=409

==========